

350 uvědomil vrchní velitelství R. A. Písemný rozklad a požadavky jsem ještě oficiálně předložil písemně 27. 8. dopoledne.

V rozpravě se Šmidkem pokračoval pak velvyslanec, který dostal informace politického a hospodářského rázu se žádostí, aby je odeslal prezidentu republiky (představa Slovenské Národní rady na politický a hospodářský vzájemný poměr mezi Slováky a Čechy po válce). Velvyslanec podá podrobnou zprávu s jmenným seznamem všech členů Slovenské Národní rady. Prosím, abyste si jej vyžádali od Zamini.

Gen. Pika.

(VHA Praha.) Fotokópia strojopisného záznamu dešifrovanej došej depeše.*

172

1944. august 29. [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píku o porade politických a vojenských činiteľov na čs. velvyslanectve, zaslaná čs. ministrovi NO gen. S. Ingrovi do Londýna.

ZOE 082945—44

Gen. Ingr:

V neděli odpoledne¹ velvyslanec svolal k sobě členy vládní delegace (ministra Němce, oba generály, členy státní rady, dr. Drtinu, Vrbenského, Gottwalda, Švermu, Kopeckého, posl. Šmidke) a mne, aby vyslechli zprávy posl. Gottwalda, které dostal od partyzánské skupiny ze Slovenska. Ve zprávách došlých přes partyzánský štáb se říká, že 25. srpna začala okupace Slovenska německými vojsky, a to 5 divizemi: dvěma z jihu a třemi ze západu. Na některých místech prý začali překračovat hranice. Na středním Slovensku se buduje obrana proti okupantům. Bratislava neklade odpor. Železniční tunel z Žiliny byl vyhozen do povětří. Gottwald navrhl, aby byly ihned podniknuty energické kroky k vyžádání podpory Sovětského svazu, a to Fierlingerem a mnou. Žádáno, aby ještě večer byl vyhledán komisař Vyšinský a požádán o pomoc.

Vzhledem k těmto velmi závažným zprávám, které všechny rozrušily, informoval jsem shromážděné o Vašich telegramech ze Slovenska, že se očekává obsazení. Informoval jsem je dále o zákrocích, které jsem učinil u vrchního velitelství R. A., které věc studuje. Zdálo se mi býti nepravděpodobným, že by německá vojska vnikla již na Slovensko již 25. srpna, aniž bychom měli sami potvrzení těchto zpráv buď našimi stanicemi na Slovensku nebo zahraničním neutrálním rozhlasem. Proto jsem navrhl, aby s naléhavou intervencí u sovětské vlády bylo vyčkáno do potvrzení těchto zpráv, neboť předběžně o možnostech okupace bylo již vrchní velitelství R. A. mnou ústně i písemně informováno a žádána pomoc. Po mém soudu Německo si nemůže dnes dovolit plýtvat pěti divizemi, když celým armádám hrozí katastrofa v Rumunsku a ve Francii. Myslím, že shromážděné divize v pohraničí Slovenska jsou určeny pro východní Karpaty, zachránit část armády z Rumunska a obsadit nějakou obrannou linii v ohromné mezeře, vzniklé na hranicích rumunsko-maďarských a v Karpatech vypadnutím Rumunska z války a vypovězením války Německu. Možná, že transporty budou eventuálně projížděti Slovenskem na Podkarpatskou Rus, aby nahradily divize, které Němci ve spěchu museli

¹ Porada bola 27. 8. 1944, viď tiež dokumenty čís. 157—164.

hodit na vých. Karpaty proti Rumunsku. Dá se však očekávat, že si zajistí komunikace pro rychlé vojenské transporty. Bylo rozhodnuto vyčkat potvrzení zpráv o okupaci. Po té podal zprávu posl. Šmidke o svém poslání a o situaci na Slovensku (o Národní radě, o vojenských přípravách, o Čatlošovi atd.).

351

Pokračování.²

(VHA Praha.) Fotokópia strojopisného záznamu dešifrovanej došlej depeše.

² Pokračovanie depeše sme mali dodatočne k dispozícii v podobe intimátu Píkovej depeše (príloha č. 3 k čj. MNO 694 taj.-II. odbor 1944 z 30. 8. 1944). Znie takto: „... o Čatlošovi atd. Zprávy o tom jsou obsaženy v jiných depeších.

Nabyl jsem dojmu, že poslanec Šmidke již dávno, brzy po svém přiletu do Moskvy, měl dlouhé rozhovory s našimi komunistickými poslanci. Ačkoliv na několik přímých dotazů ještě 25. srpna Gottwald rozhodně popřel, že by něco o přiletu posl. Šmidkeho věděl. Posl. Šmidke se rovněž několikrát vyhnul odpovědi na mé narážky o Čatlošově memorandu. Až na přesné dotazy o některých výzvech v memorandu přiznal, že něco takového tam skutečně je. Přiznal též na mou konkrétní otázku, že memorandum bylo odevzdáno vojenskému představiteli R. A., že však zdůraznil, že s politickým obsahem Slovenská národní rada nesouhlasí.

Pokládám za účelné informovat o těchto charakteristických úkazech p. presidenta. Gen. Píka.“ (SÚA Praha, E 22-12-12/249-250. Fotokópia strojopisu.)

V materiáli (VHA Praha)* je ešte jeden záznam Píkovo a Drtinovho hlásenia o schôdzke konanej 27. 8. 1944. Záznam nie je datovaný, podľa obsahu pochádza pravdepodobne z 29. augusta. Ide podľa všetkého o skrátený záznam odoslanej depeše (čís. 739-751/01): „Presidentu republiky: 1. První schůzka deleg. s Fierlingerem a komunist. poslanci se týkala výhradně situace na Slov. Zprávu o situaci podal delegát Nár. rady posl. Šmidke. Nár. rada je 16 členná, ale jen osm členů vytvoří užší výbor pravidelně se scházející. V podstatě je to Vám dobře známá koalice: Ursíny, Lettrich, Husák, Novomeský, ale jsou tam také: dr. Josko, Zařko, mšgr. Cvinček, posl. Ďuriš a Ley za voj. radu. Je tam též Šrobár, ale v podání Šmidkeho zřejmě nehraje významnou roli. Vyloučení jsou Kapinaj, Flora, tj. vlastně soc. dem. a Čechoslováci. Je to koalice mající převážně charakter agrárnícko-alibisticko-komunistický, ale jednotný zřejmě v otázce svěbytnosti slovenského národa. Nejdůležitější sdělení Šmidkeho je, že on sám jako delegát této Slov. nár. rady přivezl memorandum sovět. vládě. Rada byla ve spojení s Čatlošem přes jistého důstojníka Stanka, Čatlošova zpravodajce. Při jednání přijaty voj. nabídky Čatlošovy, ale odmítla jeho politickou koncepci. Nejsilnější výraz, jehož Šmidke o Čatlošově akci užil, bylo slovo „naivní“. Šmidke také doznal, že Čatloš nejednal samostatně, nýbrž v dorozumění s Tisou. 3. Dnes se v rozhovoru pokračuje. Budeme mít jasněji patrně o situaci na Slov. i zde. Ještě během dne podáme ihned zprávu. 4. Fierlinger po poradě s Němcem přečetl část Vaší dep. ze dvasedm srpna. Zdála se tu chvíli již sice trochu překonána událostmi na Slovensku, ale chtěli jsme, aby komunisti znali přesně Vaše stanovisko ke Quislingům a spolupráci s nimi. 5. Situaci vytvořenou paktováním s vyloženými Quislingy a la Čatloš považujeme za vážnou, ale postupujeme opatrně, abychom se nedostali ihned do konfliktu. Jinak náš dojem z kom. kolegů byl celkem velmi uspokojivý. Valo zasáhl pozitivně a kladně se dovolával svého rozhovoru s Vámi (vid „Cesta ke Květnu“, Praha 1965, pozn. 4 k dok. 42 — pozn. V. P.). 6. Na návrh Kopeckého zřízen komitét ve věci slovenské, který má povahu jen jakési pohotovosti a jistě při tom tak nezůstane. Jsou v něm Němec, Viest, Fierlinger, Píka, Nižborský, Hála, Gottwald, Šmidke. Dnes se sejdou členové Státní rady se zdejšími poslanci, aby byla zajištěna jejich spolupráce s delegací. Dr. Drtina, gen. Píka.“

A na koniec ešte jedno Píkovo hlásenie Ingrovi podľa londýnskeho záznamu z 30. augusta: „Dotazte se laskavě Leye, zda návrat pplk. Ferjenčíka je možný. V kladném případě nechť oznámí místo seskoku a vytyčení světelnými signály. Teprve dnes v noci jsme s ním měli povolenou schůzku. Ferjenčík byl vyslán snad proto, aby se seznalo, co projednává Šmidke. Zdá se, že Šmidke byl v SSSR a asi před rokem byl dopraven přes Polsko na Slovensko. Ženu a děti má prý v Moskvě. Snad to Ley může prověřit na Slovensku. Šmidke nebydlí společně s ostatními členy druhé slovenské delegace. Gen. Píka.“ (VHA Praha, SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c. Záznam dešifrovanej došlej depeše — ZOE 083049/44. Strojopis, originál.)